

Vestbyen transformatorstasjon

FOTODOKUMENTASJON

INNHOLDSFORTEGNELSE

02

Innledning

03

Vestbyen
transformatorstasjon

04

Planer for nybygg

07

Tidlig historie

08

Nytt bygg reises

09

Kjøletårnet

10

Riv skiten

11

Nytt tilbygg

12-16

Fotodokumentasjon
2018

17

Kilder

INNLEDNING

I forbindelse med planene om ny Vestbyen transformatorstasjon ble TrønderEnergi Nett (nå Tensio TS AS) i 2018 pålagt av byantikvaren å dokumentere dagens bygg før dette rives og erstattes av et nytt Vestbyen transformatorbygg (ferdig 2023). Dagens bygg er et resultat av nybygg reist i 1959-61, med nytt tilbygg som skulle huse utvidelser av 66 kV-anlegget i 1974. I tillegg har det vært en rekke ombygginger, og et kjøletårn i heksagonform ble bygd i 1966. Dokumentasjonen gjelder i første rekke dagens bygg, slik det framstår sommeren 2018, men vi har også tatt med et tilbakeblikk fra byggets historie i tekst og bilder.

Tore Wuttudal

Vestbyen transformatorstasjon

En transformatorstasjon vest i sentrum av Trondheim hadde lenge stått på Trondheim Elektrisitetsverk (TEV) sin planliste. Byens stadig økende behov for kraft, manglet et robust matepunkt ute i vestbyen.

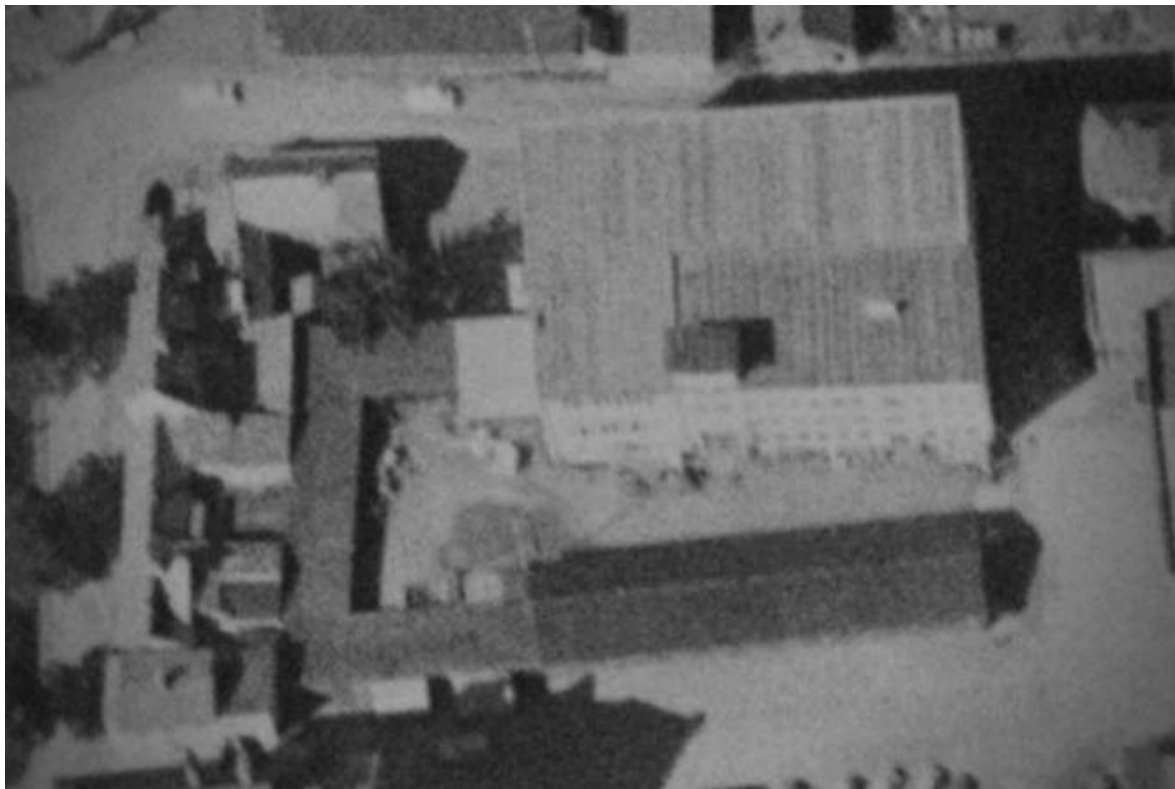
Flyfoto 1937

«En kan ikke kjøre i vei med 60 kV fra Øvre Lerfoss uten å ha noe sted å ta imot kraften, og her er det at Vestbyen tranf.stasjon kommer inn i bildet.» skrev Karset i bedriftsavisa Watt'n i 1958.

PLANER FOR NYBYGG

Avstanden fra Paulinelund transformatorstasjon og ut til vestbyen gjorde at mating derfra ble mer og mer uøkonomisk etter hvert som energiforbruket økte. Overføring fra Leirfossene med generatorspenningen på 6,7 kV ble også vanskeligere på grunn av den økte kraftmengden som byen krevde. Det var heller ikke ønskelig å øke antall høyspent luftledninger over Byåsen, og ned til vestbyen. I 1958 var det fire høyspent luftledningsstrekke som gikk over Byåsen. Heller ikke fristet det med flere 6,7 kV-kabler fra Leirfossene og inn til byen. Det ble derfor tidlig klart at behovet måtte dekkes med å øke overføringsspenningen til 66 kV. En 66 kV-linje var allerede ferdig bygd mellom Øvre Leirfoss og ned til Stavne ved årsskiftet 1957–58. Ingen av de eksisterende transformatorstasjonene var bygd for 66 kV, så det var naturlig at en ny transformatorstasjon måtte til.

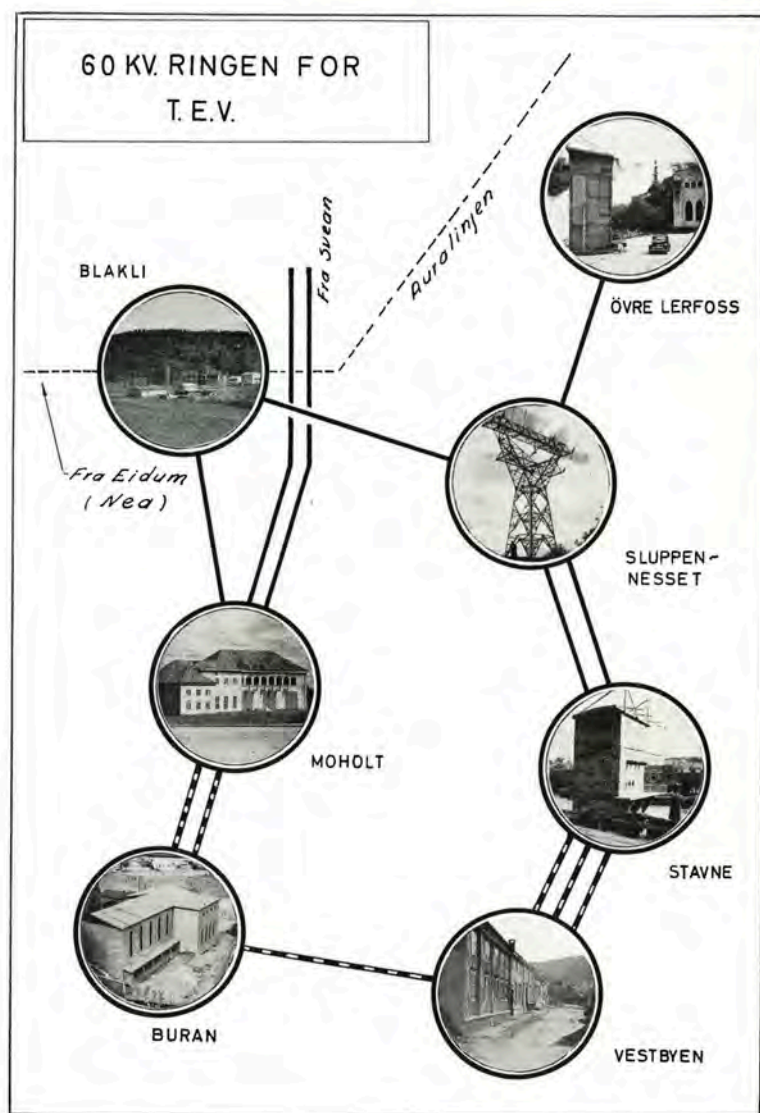
«En kan ikke kjøre iveri med 60 kV fra Øvre Lerfoss uten å ha noe sted å ta imot kraften, og her er det at Vestbyen tranf.stasjon kommer inn i bildet.» skrev Karset i bedriftsavisa Watt'n i 1958. Det var lenge diskusjon om hvor den nye transformatorstasjonen skulle ligge. TEV hadde lenge pekt på Hospilalløkka eller Hospitalløkkene ut mot Sandgata og Vollgata 10. De planene omfattet også et administrasjonsbygg i tilknytning til transformatorstasjonen. Forsvaret derimot pekte på Steinberget, og mente en transformator i fjell bedre ville ivareta sikkerheten en slik viktig stasjon måtte ha. Men TEVs forslag om tomtevalg ble vedtatt, og planene for bygget var under utarbeidelse sommeren 1958. (Se bilde som viser et første utkast, hvor også nytt administrasjonstilbygg er med).

Flyfoto 1964

Flyfoto 1999

Planen for den tekniske utrustning i Vestbyen transformatorstasjon så slik ut i 1958:

- 1) 3 transformatorer a 25 000 kVa.
- 2) Plass for 5 stk. 60 kV innkommende kabler.
- 3) Plass for ca. 25 stk. 6 kV utgående kabler.
- 4) Kranhall med 50-tonns kran, kontrollrom, batteri, kontor, tilfluktsrom m. III.
- 5) Driftssentral er under overveielse.

Vestbyen transformatorstasjon skulle ikke bare ta i mot kraft fra Leirfossene. Det ble tidlig klart at det måtte bygges en 66 kV-ring i byen. Slik kunne forsyningssikkerheten bli ivaretatt i mye større grad. Derfor ble det planlagt en ny 66 kV-linje ut fra Blakli transformatorstasjon (Statnett), via Sluppen, Stavne og inn til Vestbyen transformatorstasjon. Dette for å sikre innmating også fra Nea-anleggene. En regnet også med i planene enda en ny 66 kV-linje fra Blakli transformatorstasjon, via Loholt, Buran transformatorstasjon og inn til Vestbyen transformatorstasjon. Da skulle 66 kV-ringene være sluttet, og byens forsyningssikkerhet være godt ivaretatt. Med dette på plass ville de eksisterende luftlinjene over Byåsen kunne rives, det samme med linjene mellom Leirfossene og Tempe.

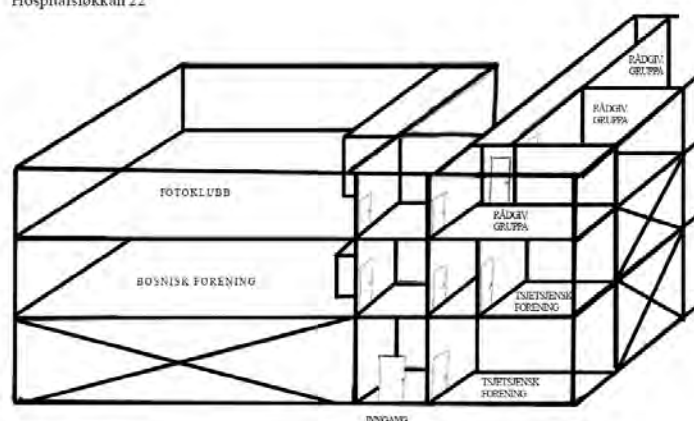
En rekke jordkabler mellom Leirfossene og byen likeså. Transformatorene var planlagt vannkjølte, og det var meningen å bruke sjøvann til dette. De store varmetapene var tenkt brukt som oppvarming av kontorer og stasjon. Det ble også tidlig sagt at stasjonsbygg og administrasjonsbygg ikke var noen «siamesiske» tvillinger, og dermed var det sådd tvil om hvor lurt det var å samlokalisere de to funksjonene. Tomta var ikke større enn at plassbehovet fort ville blitt utfordret ved en samlokalisering. Allerede rundt 1930 mente direktør Garstad at administrasjonen og kontorene for TEV burde ligget mer sentralt plassert i byen. I hans øyne var Misjonshotellet et godt valg, og det ble prøvd kjøpt uten hell. Den gang var det Grand Hotell som hadde tilhold der.

TIDLIG HISTORIE

I 1915 ble tomte som ligger i enden mot Vollgata, Sandgata og Hospitalsløkkan kjøpt for 66 000 kroner, med den hensikt å sikre utvidelse av kontorlokalene for TEV. Bedriften var i sterk vekst, så behovet for lokaler var åpenbar. Tomta var på 3,3 mål. I starten av 1930-årene ble det reist et kombinert verksted, lager og kontorbygg på tomte. Betongbygget var på fire etasjer, og med full kjeller i tillegg. I kjelleren var det lager og garderober. Etasjene besto av verksted, kontorer for blant annet montørformenn, målermontører, kabelformannen, kabelmesteren og hans assistent med flere. I tillegg fungerte bygget som lager og ekspedisjon for materiell. Fjerde og øverste etasje var målerverksted og laboratorium. Det var altså lager og kontorer for de utførende mannskap, ikke rene administrative kontorlokaler. De lå i Hospitalsløkkan 20A og B. Bygget har vært utleid til ymse formål opp gjennom årene. Blant annet kan nevnes bytegner Henning Meyer, Trondheim kommune, Tele 2, samt flere av TEVs personal- og hobbygrupper. Det var rundt dette fire etasjer høye bygget Vestbyen transformator ble reist tretti år senere.

Hospitalsløkkan 22

Fra utgravingen av tomte. Innfelt: ingeniør Minsaas, og til høyre oppsynsmann Hovin.

NYTT BYGG REISES

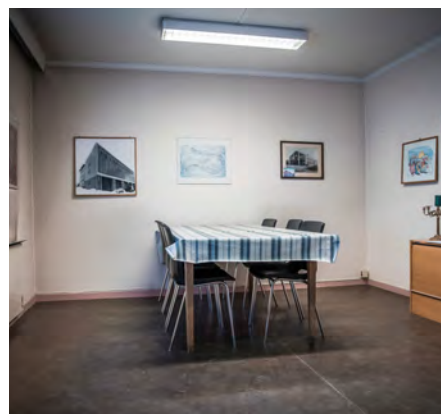
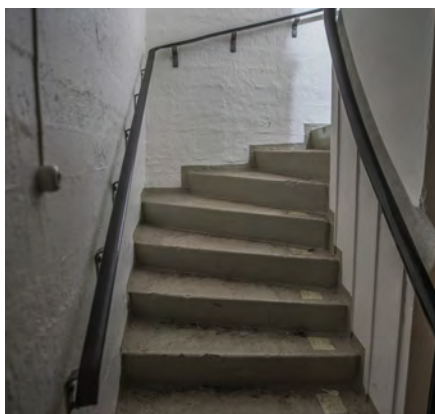
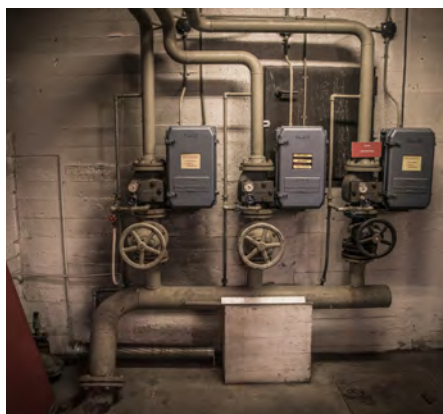
Det var fortsatt i 1959 budsjettert med nytt administrasjonsbygg i vestbyen, i flukt med den nye transformatorstasjon i Sandgata, og ut mot Vollgata. Arkitektene var godt i gang med plantegninger for dette utover våren samme år. Derimot ble det hele satt på vent senere utpå året, og det ble i stedet gjort omfattende ombygginger og endringer i de eksisterende administrasjons- og lagerbygg på «Løkkan». Tomte- og grunnarbeidet ble igangsatt i løpet av høsten 1959, og byggmester Olav Presthus sto for entreprenørarbeidet. Sandgata har ikke navnet sitt uten grunn. Området har også blitt omtalt som «Sanden», og grunnarbeidet bød derfor på lite utfordringer når det gjelder grunnforhold. Derimot har deler av tomten vært kirkegård, noe som medførte at levningene som ble berørt måtte omplasseres til innviet jord annet sted. Kirkegården var i sin tid anlagt av Hospitalsstiftelsen, og ble erstattet av en ny ved Marienborg. Kirkegården på «Løkkan» ble nedlagt før 1884, men jernkors og gravplater sto til 1920-årene. Byggearbeidet ble ledet av ingeniør Minås med formann Hovin. 20. januar 1960 skulle råbygget stå ferdig, en frist som meg bekjent ble holdt.

Samtidig med bygginga av Vestbyen transformatorstasjon, var også 66 kV-linja mellom Blakli og Stavne under bygging. Kabeltraseen mellom Stavne og Vestbyen var ikke helt klar på dette tidspunktet, men høsten 1960 sto alt ferdig, så jeg regner med at det kort etterpå ble tatt en avgjørelse på dette. Det sies at arbeidet hele tiden var en kamp mot klokka. Det kan også nevnes at kabelen mellom Stavne og Vestbyen var inntil da TEVs største kabelarbeide. Kabelen var en oljekabel, hvor deler av denne var en såkalt sjøkabel. Grunnen til den forsterkede kabeltypen var kryssing av Nidelva i to omganger og kryssing av jernbanen. Disse oljekablene var faktisk i drift fram til 2010, og fra omformerer i Osloveien og opp til Storhaugen transformatorstasjon er de fortsatt i drift. Selve transformatorstasjonen sto ferdig i 1961, og var da bygd i en L-form rundt det eldste bygget fra 1930. Det kan også nevnes at oljekabelen til Stavne ble lagt samtidig og sammen med to oljekabler til opp til Storhaugen.

KJØLETÅRNET

I 1966 ble det bygd et sekskantet bygg på enden av stasjonen mot Vollgata. Som tidligere nevnt var det vannkjøling med sjøvann som ble brukt som kjøling av transformatorene. Et valg basert på hensyn til støy ved tradisjonelle luftvifter, ettersom administrasjonsbygget skulle ligge vegg i vegg. Dette hadde fungert sånn noenlunde, men når en ny tredje transformator skulle installeres, måtte en ny og bedre avkjølingsmetode på plass. Det ble derfor montert varmevekslere i det nye kjøletårnet, som så ville avkjøle oljen i trafo III. Planen var at også transformator I og II etter hvert skulle avkjøles på samme måte.

**Bare ta
og riv
det ned –**

Atter sto et kjent trekk i bybildet klar for sanering. Det var de tre gjenstående hus i Vollgata ute ved Skansen st. Husene ble i sin tid innkjøpt av E-verket for å gi plass til et nytt administrasjonsbygg.

RIV SKITEN

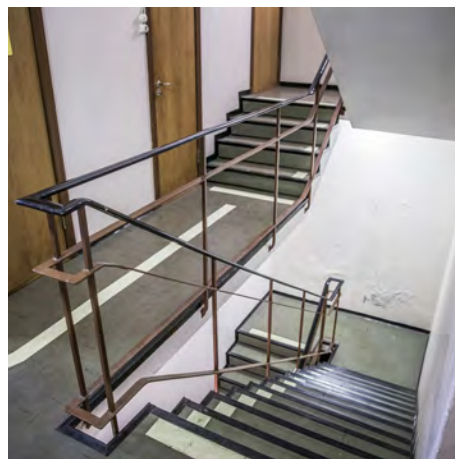
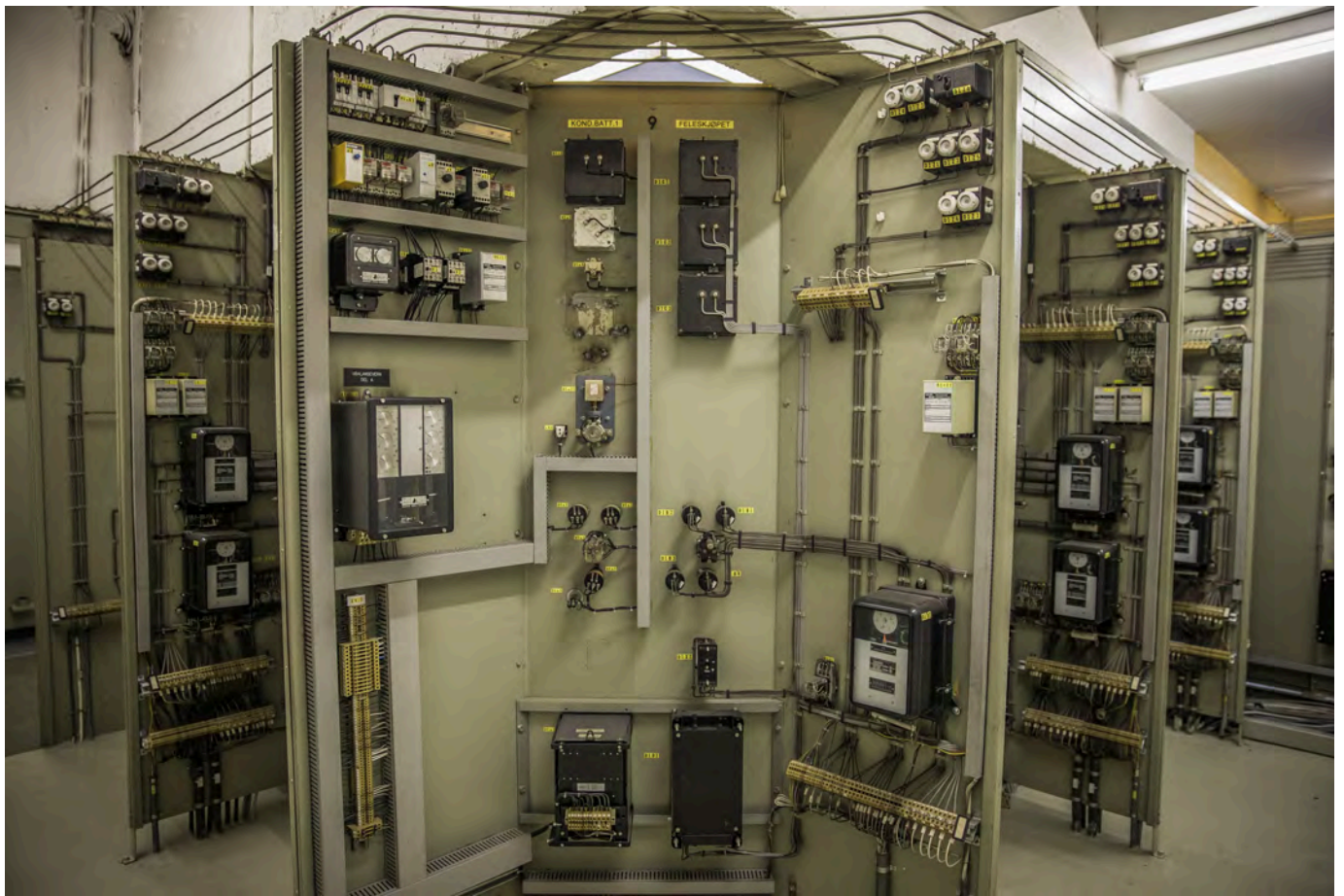
Bevaringstanken var lite til stede i syttiårene, og de tre gjenværende husene som utgjorde trehusbebyggelsen langs Vollgata ble sanert i 1972. Opprinnelig ble de kjøpt av e-verket for å gi plass til det nevnte administrasjonsbygget. Siden da hadde de ikke blitt særlig vedlikeholdt, så ingen så annen råd enn å rive disse. Samtidig forelå det planer om et nytt tilbygg til vestbyen transformatorstasjon, som også ville berøre området hvor husene sto.

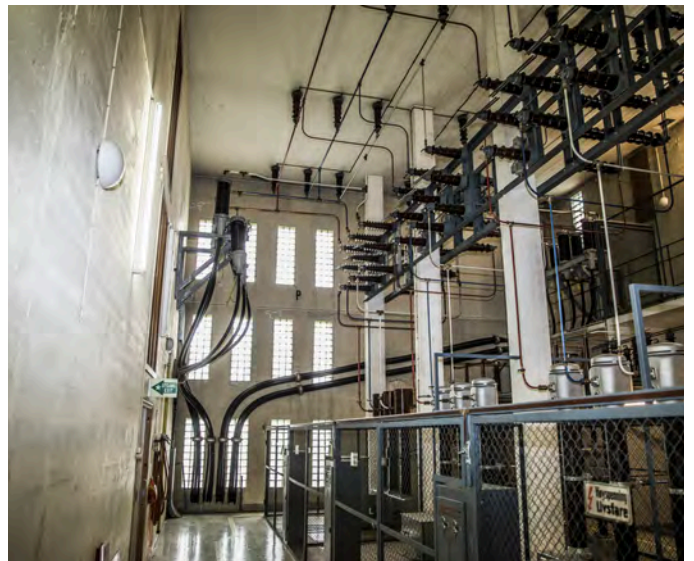
Det nye tilbygget ble reist på tomte der bilene står parkert.

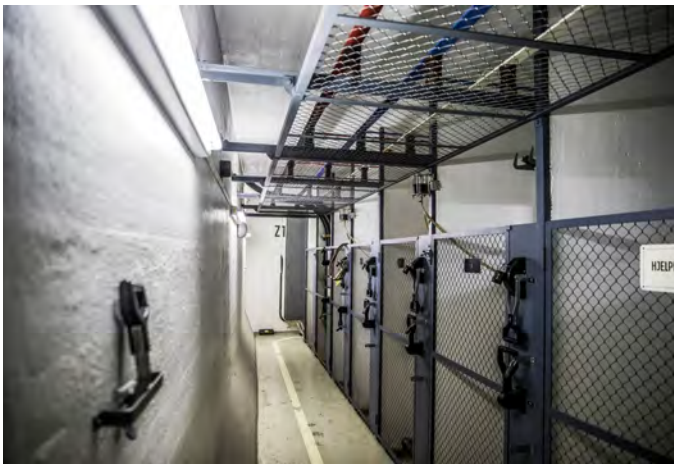
NYTT TILBYGG

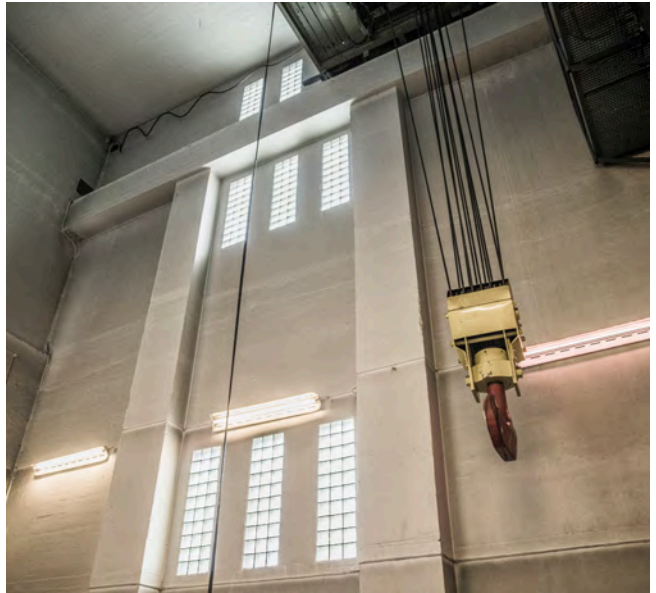
Behovet for energi var fortsatt økende, og utbygging av 66 kV-nettet tilsa behov for utvidelse av Vestbyen transformatorstasjon. Blant annet ble en ny 66 kV-kabel fra Tilfredshet og fram til Vestbyen lagt ferdig i 1974. Det nye tilbygget skulle huse fem nye 66 kV-felt. Det nye 66 kV-tilbygget ble forbundet med gammelbygget via et trappehus. Tilbyggets grunnflate er 21 m x 9,5 m, og en høyde på 8,5 m. I tillegg er det kjeller under hele bygget. Arbeidet ble satt bort til Sivilingeniør Gunnar Thesen AS til en sum av 470 000 kroner. Det hele ble driftsklart 1. oktober 1974.

Kilder

Arnfinn Kalstad

Per Helmersen

Svein Harald Gunnes

Bedriftsavisa/bedriftsbladet Watt'n

Foto: TEV (svart-hvit bildene)

Flyfoto: Kartverket, Norge i bilder

Foto av stasjonen 2018: Øyvind Nordahl Næss

Tekst: Tore Wuttudal

